

---

*Zakończenie kształcenia w szkole doktorskiej
a uzyskanie stopnia naukowego doktora*

Ustawodawca na gruncie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2023 r. poz. 742, ze zm.; dalej: ustawa) wyraźnie oddzielił proces kształcenia doktorantów od procedury nadania stopnia doktora.

Moment zakończenia kształcenia w szkole doktorskiej został określony w ustawie precyzyjnie. Składając rozprawę doktorską wraz z pozytywną opinią promotora lub promotorów doktorant kończy kształcenie w szkole doktorskiej. Termin złożenia rozprawy doktorskiej określa indywidualny plan badawczy. Termin ten może być przedłużony, nie dłużej jednak niż o 2 lata, na zasadach określonych w regulaminie szkoły doktorskiej (art. 204 ust. 1-2 ustawy). Należy podkreślić, że podmiot prowadzący szkołę doktorską nie może nałożyć na doktoranta obowiązku uzyskania stopnia doktora w celu ukończenia kształcenia. Jeśli w aktach wewnętrznych danej szkoły doktorskiej pojawiły się taki obowiązek to byłby on niezgodny z przepisami prawa powszechnie obowiązującego.

Co istotne, złożenie rozprawy doktorskiej wraz z pozytywną opinią promotora lub promotorów, które kończy kształcenie w szkole doktorskiej oznacza jednocześnie utratę statusu doktoranta. Tym samym doktorant traci m.in. prawo do otrzymywania stypendium doktoranckiego, prawo do ubiegania się o stypendia przyznawane przez jednostkę samorządu terytorialnego, przez osobę fizyczną lub osobę prawną niebędącą państwową ani samorządową osobą prawną, możliwość posługiwania się legitymacją doktoranta, jak i możliwość członkostwa w samorządzie doktorantów. Ponadto, jak słusznie zauważa B. Pietrzyk-Tobiasz „Może to skutkować także utrudnieniami w dostępie do infrastruktury badawczej, informatycznej lub bibliotecznej dla osób, które kontynuują pracę naukową w danym podmiocie po złożeniu rozprawy doktorskiej. Z tego względu istotne znaczenie mają postanowienia aktów wewnętrznych regulujące korzystanie z tej infrastruktury. Mogą one przewidywać prawo dostępu dla absolwentów szkoły doktorskiej, którzy wszczęli w danym podmiocie doktoryzującym postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora. W tym zakresie ponownie można wskazać na niespójność takiego rozwiązania, gdyż osoba taka znajduje się w pewnego rodzaju „próżni” w okresie między złożeniem rozprawy a nadaniem stopnia doktora, co po raz kolejny podaje w wątpliwość rozłączenie kształcenia w szkole doktorskiej i nadania stopnia.” (B. Pietrzyk-Tobiasz [w:] W. Kielbasiński, B. Pietrzyk-Tobiasz, M. W. Kuliński (red.), Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce dla studenta i doktoranta – komentarz praktyczny. Komentarz. Linia orzecznicza, Warszawa 2024).

Po ukończeniu kształcenia w szkole doktorskiej możliwe jest wszczęcie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora. Postępowanie w sprawie nadania stopnia doktora wszczyna się na wniosek osoby spełniającej wymagania określone w art. 186 ust. 1 pkt 1–3 albo ust. 2 ustawy. Do wniosku o wszczęcie postępowania w sprawie nadania stopnia należy dołączyć rozprawę doktorską wraz z pozytywną opinią promotora lub promotorów (art. 189 ust. 1 ustawy). Na postanowienie o odmowie wszczęcia postępowania przysługuje zażalenie do Rady Doskonałości Naukowej (art. 189 ust. 2 ustawy).

Doktorant, który ukończył kształcenie w szkole doktorskiej ma prawo ubiegać się o nadanie stopnia doktora nie tylko w szkole doktorskiej, w której złożył rozprawę doktorską, wraz z pozytywną opinią promotora lub promotorów, przygotowaną w ramach kształcenia w tej szkole doktorskiej, ale także w innym podmiocie doktoryzującym. Należy jednak pamiętać, że od 1 października 2023 r., w wyniku wejścia w życie ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r. poz. 1672) bezkosztowe przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora może nastąpić wyłącznie w podmiocie, w którym osoba ubiegająca się o stopień doktora ukończyła kształcenie w szkole doktorskiej. Wcześniej, tj. przed 1 października 2023 r. osoba ubiegająca się o stopień doktora była uprawniona do przeprowadzenia bezpłatnego postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w każdym podmiocie doktoryzującym, a prawo to nie było ograniczone w zakresie czasu oraz liczby postępowań (zob. Ł. Kierznowski, Stopnie naukowe i stopnie w zakresie sztuki. Komentarz, Warszawa 2021, s. 66). Jednocześnie ustawodawca w przepisach przejściowych przesądził, że osoby które wszczęły postępowanie w sprawie nadania stopnia naukowego doktora albo stopnia doktora w zakresie sztuki po ukończeniu kształcenia w szkole doktorskiej i nie uzyskały tego stopnia do dnia 1 października 2023 r., są zwolnione z opłat za przeprowadzenie tego postępowania na zasadach dotychczasowych (art. 28 ustawy z dnia 28 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Karta Nauczyciela oraz niektórych innych ustaw), tzn. są uprawnione do przeprowadzenia bezpłatnego postępowania w sprawie nadania stopnia doktora w każdym podmiocie doktoryzującym.

Warunkiem dopuszczenia do obrony rozprawy doktorskiej jest uzyskanie co najmniej dwóch pozytywnych recenzji (spośród trzech sporządzanych w toku postępowania) oraz spełnienie innych wymagań określonych przez podmiot doktoryzujący (art. 191 ust. 1 ustawy). Co istotne, na postanowienie o odmowie dopuszczenia do obrony przysługuje zażalenie do Rady Doskonałości Naukowej (art. 191 ust. 2 ustawy).

Stopień naukowy albo stopień w zakresie sztuki nadaje, w drodze decyzji administracyjnej w uczelni - senat lub inny określony w statucie organ uczelni, zaś w instytucie PAN, w instytucie badawczym oraz w instytucie międzynarodowym - rada naukowa (art. 178 ust. 1 ustawy).

Osoba, której nadano stopień doktora otrzymuje dyplom doktorski oraz odpis tego dyplomu. Natomiast na wniosek osoby, której dyplom jest wydawany podmiot doktoryzujący wydaje odpis lub odpisy dyplomu w języku angielskim, francuskim, hiszpańskim, niemieckim, rosyjskim lub łacinie (art. 179 ust. 1 ustawy). Od decyzji o odmowie nadania stopnia doktora przysługuje odwołanie do Rady Doskonałości Naukowej (art. 193 ust. 1 ustawy).

Należy podkreślić, że w przypadku niedopuszczenia do obrony rozprawy doktorskiej albo wydania decyzji o odmowie nadania stopnia doktora, ta sama rozprawa nie może być podstawą do ponownego ubiegania się o nadanie stopnia doktora (art. 193 ust. 5). Ustawodawca jednak nie przesądza, jakimi kryteriami należy kierować się przy rozstrzygnięciu, czy dana rozprawa doktorska spełnia cechy „innej rozprawy doktorskiej”. Kwestia ta została pozostawiona do decyzji podmiotu doktoryzującego, który prowadzić będzie nowe postępowanie.

AUTOR:

mgr Małgorzata Kuczera

Data publikacji artykułu:
25.04.2024